

Proces instytucjonalizacji badań nad rodziną w Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie Institutionalizing Family Research at Ignatianum University in Cracow

ABSTRACT

RESEARCH OBJECTIVE: The goal is to present the process of institutionalizing family research at Ignatianum University in Cracow (UIK) and the factors influencing it.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The research question is: How did the institutionalization of family research at Ignatianum University occur, and what were the determining factors? The study employs literature analysis and examination of foundational sources.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The description covers UIK as a hub for scientific research on families, including the structures that support this work. It highlights the origins and role of the Department of Family Pedagogy and details the family research and related teaching activities conducted at UIK.

RESEARCH RESULTS: The findings reveal that family research has been integral to UIK for over 25 years and is part of its history and ongoing development in this field.

CONCLUSIONS, RECOMMENDATIONS AND APPLICABLE VALUE OF RESEARCH: Ignatianum University in Cracow shapes the conditions for scientific research, education, and collaboration in family studies, promoting partnerships with academic centers, stakeholders, and the local community.

→ **KEYWORDS:** **IGNATIANUM UNIVERSITY IN CRACOW, FAMILY PEDAGOGY, FAMILY RESEARCH, DEPARTMENT OF FAMILY PEDAGOGY, FAMILY**

STRESZCZENIE

CEL NAUKOWY: Celem jest przedstawienie procesu instytucjonalizacji badań nad rodziną i jego uwarunkowań w Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie (UIK).

Sugerowane cytowanie: Błasiak, A. (2024). Proces instytucjonalizacji badań nad rodziną w Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie. *Horyzonty Wychowania*, 23(67), 105–114. <https://doi.org/10.35765/hw.2024.2367.11>

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Sformułowano pytanie badawcze: Jak przebiegał proces instytucjonalizacji badań nad rodziną w Ignatianum i jakie czynniki go warunkowały? Wykorzystano metodę analizy literatury oraz źródeł zastanych.

PROCES WYWODU: Został opisany UIK jako miejsce i przestrzeń do realizowania naukowych badań nad rodziną, z uwzględnieniem struktur wspierających ten proces. Wskazano na genezę i rolę Katedry Pedagogiki Rodziny oraz scharakteryzowano proces badań nad rodziną prowadzony w UIK i działalność dydaktyczną powiązaną z rodziną i jej funkcjonowaniem.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Wykazano, że problematyka rodziny i rodzinności jest obecna od ponad 25 lat w działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i popularyzatorskiej UIK i jest nieodłącznie związana z jego historią oraz cały czas trwa proces rozwoju w tym zakresie.

WNIOSKI, REKOMENDACJE I APLIKACYJNE ZNACZENIE WPLYWU BADAŃ: Uniwersytet Ignatianum w Krakowie kształtuje warunki do prowadzenia działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej dotyczącej rodziny, procesu wychowania, rodzinności oraz umożliwia nawiązanie współpracy w tym zakresie z ośrodkami akademickimi oraz interesariuszami i środowiskiem lokalnym.

→ **SŁOWA KLUCZOWE:** **UNIwersYTET IGNATIANUM W KRAKOWIE, PEDAGOGIKA RODZINY, BADANIA NAD RODZINĄ, KATEDRA PEDAGOGIKI RODZINY, RODZINA**

Wprowadzenie

Od XIX wieku w Polsce są podejmowane naukowe badania nad rodziną, które zostały zintensyfikowane w drugiej połowie XX wieku i zaowocowały umocnieniem się na początku XXI wieku pedagogiki rodziny jako subdyscypliny w kręgu nauk o wychowaniu (Ładyżyński, 2012). W 1973 roku pedagogika rodziny została ujęta w hierarchicznym modelu porządkującym subdyscypliny pedagogiczne w klasyfikacji Polskiej Akademii Nauk. Jednak jak wskazują badacze określenie statusu tej subdyscypliny jest wciąż aktualne (*in statu nascendi*), uwzględniając jej związki z pedagogicznymi obszarami innych subdyscyplin oraz naukami o rodzinie. Ponadto pedagogika rodziny ciągle się rozwija poszukując dla siebie właściwych rozwiązań teoretycznych i praktycznych dotyczących najbardziej fundamentalnych obszarów funkcjonowania rodziny w jej różnych kształtach (Błasiak, 2010; Ładyżyński, 2012).

Celem niniejszego artykułu jest zarysowanie procesu instytucjonalizacji badań nad rodziną w Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie, który powiązany jest z eksploracjami podejmowanymi przez badaczy przede wszystkim w obszarze subdyscypliny, jaką jest pedagogika rodziny. W związku z tym postawiono pytanie badawcze: Jak przebiegał proces instytucjonalizacji badań nad rodziną w Ignatianum i jakie czynniki go warunkowały? Wykorzystano metodę analizy literatury oraz źródeł zastanych¹. Wykazano, że

¹ Przywołane w artykule dane pochodzą z *Informatorów Akademickich* wydawanych przez Ignatianum, wewnętrznej dokumentacji Wydziału Pedagogicznego – sprawozdań z działalności

problematyka rodziny i rodzinności jest obecna od ponad 25 lat w działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i popularyzatorskiej Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie i jest nieodłącznie związana z jego historią.

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie miejscem i przestrzenią dla badań nad rodziną

Geneza Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie (UIK) sięga 1932 roku – czasu, kiedy Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego uzyskał uprawnienie do nadawania licencjatu z filozofii na mocy dekretu Watykańskiej Kongregacji do Spraw Seminariów i Uniwersytetów. W dniu 17 maja 1989 roku Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego został oficjalnie uznany przez polskie władze państwowe za osobę prawną. W październiku 1989 roku został powołany Instytut Kultury Religijnej, którego głównym celem było pogłębianie formacji religijnej osób świeckich. W roku akademickim 1990/1991 zostały wprowadzone magisterskie pięcioletnie stacjonarne studia z zakresu pedagogiki religijnej.

Wydział stopniowo rozwijał swoją działalność. W dniu 7 czerwca 1999 roku Kongregacja do Spraw Edukacji Katolickiej zaaprobowała zmianę nazwy na Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie. Nazwa uczelni „Ignatianum” nawiązuje do założyciela zakonu jezuitów św. Ignacego z Loyoli. Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski przyjęła zmianę nazwy uczelni i uznała jej osobowość prawną. 18 maja 2011 roku ponownie zmieniona została nazwa uczelni na Akademia Ignatianum w Krakowie, która funkcjonowała od października 2011 do września 2023 roku. 1 października 2023 r. uczelnia zmieniła nazwę na Uniwersytet Ignatianum w Krakowie. Zmiana ta była możliwa dzięki uzyskanym uprawnieniom do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego w sześciu dyscyplinach naukowych i w trzech dziedzinach nauk, w tym nauk o rodzinie.

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie jest jedną z blisko dwustu uczelni jezuickich na całym świecie, która realizuje swoją misję w wymiarze edukacyjnym i naukowo-badawczym. Zapewnia kształcenie oparte na wartościach uniwersalnych i ewangelicznych oraz najnowszych osiągnięciach naukowych, a także tworzy warunki do prowadzenia badań naukowych odpowiadających współczesnym standardom.

Narzędziem upowszechniania badań, w tym badań nad rodziną prowadzonych w Ignatianum, jest Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie, które publikuje książki naukowe i popularnonaukowe z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych, zwłaszcza z zakresu pedagogiki, psychologii, filozofii, politologii, kulturoznawstwa oraz historii kultury i wychowania. Wydawnictwo koordynuje również publikację naukowych czasopism uczelni. Wszystkie czasopisma są recenzowane oraz indeksowane

Wydziału i katedr oraz z *Uzasadnienia wniosku* – załącznika nr 3 do wniosku z dnia 20 marca 2023 roku o przyznanie uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauki o rodzinie w dyscyplinie nauki o rodzinie.

w krajowych i międzynarodowych bazach danych bibliograficznych. Obecnie wydawanych jest 8 tytułów czasopism o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Do serii wydawniczej uczelni należy cykl „Wokół Rodziny”. Jest to seria poświęcona naukowej refleksji dotyczącej szeroko rozumianej problematyki rodziny. Jest przestrzenią do naukowego namysłu nad funkcjonowaniem rodziny i jej członków, miejscem do stawiania pytań, do dyskusji nad zmianą i do poszukiwania optymalnych rozwiązań dla dobra człowieka i jego podstawowej wspólnoty życia – rodziny. Pierwsza książka, która została opublikowana w serii w 2014 roku, dotyczyła fenomenu dzieciństwa i dziecka: *W trosce o dobro współczesnego dziecka. Wybrane zagadnienia*. Kolejne monografie to: *Dziecko, rodzina, wychowanie. Wybrane konteksty*; *Wokół rodziny i dziecka: wybrane zagadnienia z teorii i praktyki*; *Pedagogika rodziny na początku XXI wieku w świetle pojęć i terminów*.

Na łamach uczelnianych czasopism naukowych: „Horyzontów Wychowania”, „Edukacji Elementarnej w Teorii i Praktyce”, „Multidisciplinary Journal of School Education”, „Studiów Paedagogica Ignatiana”, „Perspektyw Kultury” są prezentowane także zagadnienia dotyczące rodziny, przytaczane wyniki badań, podejmowane są polemiki i dyskusje.

Prowadzenie działalności naukowo-badawczej uczelni stanowi ważne zadanie realizowane przez Centrum Badawczo-Rozwojowe Innowacji Społecznych Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie (CBRIS). Do jego zadań należy między innymi pozyskiwanie funduszy i dotacji z grantów w celu polepszenia funkcjonowania uczelni i prowadzenie działalności naukowo-badawczej w obszarze kompetencji miękkich, prospołecznych, integracyjnych, innowacyjnych i aktywizujących. Do dzisiaj zostały zrealizowane następujące projekty, w których odnajdujemy problematykę rodziny w różnych zakresach: *Projekt Liderzy Integracji Społecznej (LIS)*, *Projekt Wartościowy Wolontariat – Wartościowa Przyszłość! (WW)*, *Projekt Polska dla Początkujących i Średniozaawansowanych (P4P)*, *Wsparcie Integracyjno-Edukacyjne Migrantów (WIEM)*.

Ponadto przez Fundację Ignatianum są inicjowane i organizowane działania charytatywne i wolontaryjne. Dzięki integracji ludzi i środowisk zaangażowanych w pomoc wolontaryjną możliwe jest przeprowadzenie licznych akcji i projektów, których celem jest pomoc innym, w tym rodzinom: *Pacuszka dla maluszka*, *Kredkobranie*, *Edukacja dla syryjskich uchodźców w Bekaa (Liban)*, *Rodzina-Rodzinie*, *Rodacy Bohaterom*, *Dzieci kresowe na małopolskich ścieżkach historii*.

Powołanie Katedry Pedagogiki Rodziny – początek instytucjonalizacji badań nad rodziną

Badania nad rodziną prowadzone w Ignatianum mają charakter interdyscyplinarne. Głównymi inicjatorami tych badań naukowych oraz działań dydaktycznych i popularyzatorskich byli członkowie Katedry Pedagogiki Rodziny. Trzeba jednak dodać, że zainteresowanie kwestiami rodzinnymi jest udziałem członków innych katedr nie tylko z Wydziału Pedagogicznego, ale także z Wydziału Filozoficznego, co nadaje tym badaniom charakter o zabarwieniu multidyscyplinarnym. W Ignatianum badania nad

małżeństwem i rodziną, szeroko definiowaną rodzinnością są obecne przede wszystkim w eksploracjach pedagogów, psychologów, filozofów, socjologów, teologów, językoznawców i literaturoznawców, ale również uwzględniana jest perspektywa nauk o zdrowiu, nauk o kulturze i religii oraz polityki społecznej. Dzięki temu ma miejsce wielowymiarowe i holistyczne podejście do rodziny z uwzględnieniem wnikliwej analizy przeszłości, dogłębnej diagnozy współczesności oraz z wypracowaniem niezbędnych prognoz i działań na przyszłość.

Troska władz uczelni o rozwój naukowy pracowników była jedną z przyczyn powołania w 1997 roku pierwszych katedr, pośród których ważne miejsce zajęła Katedra Pedagogiki Rodziny. W ten sposób rozpoczął się proces instytucjonalizacji badań nad rodziną, który trwa do dzisiejszego dnia.

Pierwsza Katedra Pedagogiki Rodziny została umiejscowiona w strukturze funkcjonowania Wydziału Pedagogicznego, w ramach Sekcji Filozoficznej i Pedagogiki Religijnej. Kierownictwo podjął się ks. prof. dr hab. Bronisław Mierzwiński. Pozostałymi członkami byli wówczas: dr Teresa Olearczyk, dr Barbara Stańdo-Kawecka i mgr Anna Błasiak. Obecnie wszyscy wskazani tutaj członkowie są samodzielnymi pracownikami dzięki uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego. Ks. prof. dr hab. Bronisław Mierzwiński sprawował funkcję kierownika Katedry do 2008 roku, realizując projekty badawcze związane z rodziną. W latach 2008–2010 kierownikiem Katedry była dr Anna Błasiak, od 2010 roku Katedra zmieniła nazwę na Katedra Nauk o Rodzinie, a kierownictwo przejęła dr hab. Renata Stojcka-Zuber, w latach 2012–2015 kierownikiem Katedry była dr Ewa Dybowska, zaś od 2015 do 2019 roku pracami Katedry kierowała prof. dr hab. Bożena Sieradzka-Baziur.

Członkami Katedry (obok powyżej wskazanych), przyczyniającymi się do jej rozkwitu poprzez prowadzone badania naukowe nad rodziną, były następujące osoby: prof. dr hab. Krystyna Słany, ks. dr hab. Stanisław Kałdon OP, prof. Ignatianum, dr hab. Anna Gawęł, prof. UJ, dr hab. Grzegorz Grzybek, ks. dr hab. Jacek Goleń, ks. dr hab. Norbert Pikula, dr Marek Babik, dr Karolina Kmiecik-Jusięga, dr Elżbieta Ćwiro, dr Marta Prucnal-Wójcik, dr Ewa Dziewońska, dr Sylwia Przewoźnik, dr Renata Spyрка-Chlipała, mgr Grażyna Węglarczyk, mgr Krystyna Kowalska, mgr Bernadetta Sarnacka, mgr Anna Chmura, mgr Bożena Michalik, mgr Dorota Mońko.

W latach 2019–2022 badania nad rodziną były planowane i realizowane w ramach Katedry Pedagogiki Społecznej, której kierownictwo sprawowała dr hab. Maria Marta Urlińska, prof. UIK. W roku akademickim 2022/2023 została powołana Katedra Badań nad Rodziną, której kierownikiem została dr hab. Anna Błasiak, prof. UIK, zaś jej członkami następujące osoby: dr Marek Babik, dr Ewa Dybowska, dr Ewa Dziewońska, dr Agnieszka Kaczor, dr Marta Prucnal-Wójcik, dr Magdalena Urlińska-Berens, asystent badawczy: Martyna Żurek (semestr letni 2022/2023).

Działalność naukowo-badawcza pracowników Katedry Badań nad Rodziną posiada charakter interdyscyplinarny, co znajduje odzwierciedlenie w realizowanych projektach badawczych oraz osobistych zainteresowaniach. Podejmowane aktywności badawcze zmierzają do systematycznego opisu, wyjaśnienia oraz interpretacji złożonej

rzeczywistości życia rodzinnego, są wyznaczone przez dwa ogólne cele: teoretyczny, który koncentruje się na rozwoju oraz integracji wiedzy o rodzinie, z odwołaniem się do prowadzonych metarefleksji i wąskich analiz familiologicznych, oraz praktyczny, który powiązany jest ze wsparciem rodziny jako środowiska życia, rozwoju i wychowania z uwzględnieniem współczesnych kontekstów przemian społeczno-kulturowych.

Badania skoncentrowane na znaczeniu rodziny w procesie starzenia się i starości oraz dotyczące jakości życia seniorów w rodzinie i społeczeństwie są realizowane także w ramach Katedry Edukacji Zdrowotnej, Gerontologii i Geriatrii. Z kolei w badaniach naukowych prowadzonych przez członków Katedry Historii Oświaty i Wychowania widoczne są odniesienia do problematyki rodziny w ujęciu historycznym i tożsamościowym. Efektem prowadzonych badań są naukowe publikacje dotyczące przemian rodziny na przestrzeni dziejów, problemów rodziny zapisanej w pamięci pokoleń oraz znaczenia rodziny w życiu uczonych. Ponadto pola problemowe dotyczące kwestii rodzinnych są podejmowane przez członków Katedry Badań nad Dzieciństwem.

Również wykładowcy naszej uczelni niezwiązani z wymienionymi katedrami angażowali się w działalność badawczą nad rodziną oraz dydaktyczną: prof. dr hab. Franciszek Adamski, prof. dr hab. Zenomena Płużek, prof. dr hab. Maria Braun-Gałkowska, prof. dr hab. Marian Śnieżyński, dr hab. Ewa Gurba, dr hab. Jarosław Jagieła, prof. dr hab. Marek Marczewski, ks. dr hab. Józef Augustyn SJ, prof. dr hab. Andrzej M. de Tchorzewski.

Rozwój badań nad rodziną w Ignatianum

Do ważnych zadań dyscypliny empirycznej i teoretycznej należy rozwój wiedzy naukowej o rodzinie, który implikuje, jak wskazują naukowcy, wiele istotnych zagadnień, posiadających swój kontekst epistemologiczny, ontologiczny, antropologiczny i metodologiczny. Wiedza naukowa jest wynikiem różnych, odrębnych odmian poznania naukowego. Wiedza o rodzinie w badaniach realizowanych na terenie Ignatianum jest gromadzona w wyniku poznania naukowego dokonującego się w tradycji empirycznej lub/i humanistycznej i społecznej, opierając się na perspektywie wieloparadygmatyczności i heterogeniczności.

Osiągnięcia badawcze związane z tematyką familiologiczną odzwierciedlają projekty zrealizowane przez pracowników Ignatianum. Na przestrzeni tych 25 lat były podejmowane różne aktywności naukowe, których nie sposób wymienić wszystkich ze względu na ograniczenia redakcyjne. Dla przykładu można tutaj wskazać: *The Committee on the Rights of the Child and the African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child – a Comparative*; *Rodzice – dzieci – przestrzeń wirtualna*; *Dziecko w zglobalizowanym świecie. Perspektywa interdyscyplinarna*; *Więzi w rodzinie*; *Wokół rodzicielstwa i dziecka*; *Struktura terminologiczna pedagogiki rodziny. Nowe paradygmaty w zmieniającym się świecie*; *Domowa edukacja seksualna dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*; *Pedagogika rodziny: rodzina w ujęciu diachronicznym i synchronicznym*; *Wychowanie rodzinne w społeczeństwie konsumpcyjnym – paradoksy*,

dylematy, oczekiwania; Korczakowska pedagogika rodziny. W stulecie wydania „Jak kochać dziecko. Dziecko w rodzinie”; Historia edukacji seksualnej w Polsce. Efekty działań wynikających z realizacji projektów znalazły odzwierciedlenie w publikacjach naukowych, wyniki były upowszechniane na konferencjach naukowych oraz w ramach współpracy ze środowiskiem lokalnym.

Ważne przedsięwzięcie badawcze podjęte przez Katedrę Badań nad Rodziną i Katedrę Pedagogiki Społecznej jest zaplanowane na lata 2021–2026. Jest to projekt finansowany z programu Horizon Europe KE: *Lets Care: Building Safe and Caring Schools to Foster Educational Inclusion and School Achievement* i realizowany przez międzynarodowe konsorcjum, którego koordynatorem jest Universidad Pontificia Comillas in Madrid. Głównym celem projektu *Lets Care* jest zidentyfikowanie czynników oddziałujących na bezpieczeństwo uczniów (w tym związanych z rodziną), rozpoznanie działania i rozwoju ekosystemów szkolnych opartych na bezpiecznych relacjach, które służą przeciwdziałaniu słabym osiągnięciom szkolnym. Projekt *Lets Care* analizuje między innymi uwarunkowania psychologiczne i socjoekonomiczne środowiska rodzinnego uczniów (Urlińska, b.d.).

Na temat współpracy z ogólnopolskimi wydawnictwami czasopism naukowych należy wskazać, że pracownicy naukowcy UIK należą do Rady Naukowej czasopisma „Wychowanie w Rodzinie” od początku jego istnienia do chwili obecnej. Ponadto biorą udział w procesie recenzyjnym w innych czasopismach ogólnopolskich i międzynarodowych.

Ważnym obszarem działalności naukowej jest podejmowanie dyskusji, prezentowanie i popularyzowanie wyników badań, dokonywanie interdyscyplinarnego oglądu dotyczącego rodziny i rodzinności w teorii i praktyce poprzez organizację konferencji naukowych. W uniwersytecie były i są organizowane liczne konferencje i sympozja, np. Sympozjum Naukowe *Oblicze współczesnej rodziny polskiej*; Konferencja Małopolska *Rodzina fundamentem – wokół wyzwań wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji*; Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Wychowanie dziecka w rodzinie, przedszkolu i szkole*; *Forum na temat adopcji: Przystosowanie a tożsamość*; Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Prawo i wychowanie*; Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Jakość życia seniora*; Konferencja Naukowa *Starzenie się społeczeństwa jako wyzwanie*; Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Profilaktyka dla rodziny. Rodzina dla profilaktyki*; Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Kształcenie profesjonalistów dla integralnej gerontologii XXI wieku*; Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Synergia środowisk wychowawczy. Główne wyzwania w Europie Środkowo-Wschodniej po 1989 roku*; Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Jakość życia osób wykluczonych społecznie*; Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Synergia środowisk wychowawczych. Społeczne konteksty wychowania*; Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Przestrzenie pedagogiczne środowiska lokalnego, trójjednia: rodzina–szkoła–instytucje społeczne*. W ramach współpracy podjętej z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie zostały zorganizowane następujące wydarzenia: Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Młodzież wobec ponowoczesności* oraz Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Rodzicielstwo XXI wieku – szanse i zagrożenia* i Konferencja Naukowa *Wolontariat wyzwaniem współczesności*.

Ponadto pracownicy realizujący badania nad rodziną byli uczestnikami konferencji organizowanych w Polsce i poza jej granicami, gdzie upowszechniali wyniki swoich badań.

Katedra Nauk o Rodzinie zorganizowała cykl debat *Wokół rodziny i rodzicielstwa*, które miały charakter naukowy, a ich celem było popularyzowanie wiedzy naukowej o współczesnej rodzinie i wyzwaniach rodzicielskich. W ramach realizacji tego projektu Katedra Nauk o Rodzinie podjęła współpracę z Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana”. Na cały cykl złożyły się 4 debaty: *Prawa dziecka, prawa rodzica, prawa wychowawcy, czyli porozmawiajmy o wychowaniu; Rodzin@ i e-świat; Nastolatek też człowiek! Specyficzne problemy okresu dojrzewania; Seksualność młodzieży. Edukowani czy wyedukowani?*

Nauczyciele akademicki realizujący badania nad rodziną i rodzinnością byli aktywnymi uczestnikami lub/i współorganizatorami konferencji organizowanych przez interesariuszy zewnętrznych. Można tutaj wskazać na następujące wydarzenia: Konferencja *Dobry rodzic – fakty i mity*, współpraca z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Krakowie oraz Urzędem Miasta i Gminy Wieliczka; Międzynarodowa Konferencja *Rodzina, wychowanie a modele komunikacji społecznej*; współpraca z Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie; Konferencja Małopolska *Rodzina – opoką, ostoją*, organizatorami byli Województwo Małopolskie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie oraz Urząd Miasta Tarnowa; Konferencja *Ochrona dziecka przed przemocą* zorganizowana przez Małopolskiego Kuratora Oświaty i Centrum Ochrony Dziecka przy UIK.

W ramach współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Krakowie członkowie Katedry Pedagogiki Rodziny/Nauk o Rodzinie uczestniczyli w cyklu porad merytorycznych, prowadzili specjalistyczne szkolenia (ekspertskie), przygotowywali i prowadzili dyskusje fokusowe; przygotowali poradnik dla pracowników systemu pomocy społecznej oraz inne publikacje popularnonaukowe.

W latach akademickich 2016–2018 miała miejsce współpraca Ignatianum z ekspertami przy opracowywaniu zagadnień prawnych dla potrzeb pracy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego przy Rzeczniku Praw Dziecka RP. Tworzony był projekt zmian w polskim prawie rodzinnym i opiekuńczym.

W ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi podejmowano działania o charakterze edukacyjnym w przedszkolach, szkołach podstawowych, internatach, instytucjach pomocowych w kraju oraz w lokalnych mediach.

Działalność dydaktyczna związana z rodziną

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie to ośrodek naukowo-dydaktyczny, odwołujący się do wielowiekowej tradycji edukacyjnej jezuitów opartej w głównej mierze na pedagogice ignacjańskiej. Tradycja ta zmierza do kształtowania postaw wrażliwości oraz gotowości samokształcenia i wzrastania przez całe życie po to, aby być „człowiekiem dla innych” i „człowiekiem z innymi”. Na założeniach pedagogiki ignacjańskiej oparte są programy kształcenia studentów.

W roku akademickim 1996/1997 studenci mieli możliwość podjęcia studiów w zakresie pedagogiki rodzinnej na studiach magisterskich, a w kolejnych latach: pedagogiki rodziny. W sytuacji, gdy studia na kierunku pedagogika były realizowane na studiach pierwszego i drugiego stopnia, również w ofercie edukacyjnej znalazła się specjalność/zakres pedagogika rodziny. W roku akademickim 2013/2014 została wprowadzona zmiana na studiach drugiego stopnia w formie nowej specjalności: pedagogika rodziny i opieka nad małym dzieckiem. Od roku akademickiego 2009/2010 na studiach pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna była realizowana specjalność: praca socjalna z rodziną, a od roku akademickiego 2013/2014 został wprowadzony zakres: praca socjalna z dzieckiem i z rodziną.

Obecnie pedagogika rodziny nie znajduje się w ofercie edukacyjnej UIK, ale wiedza o rodzinie jest przekazywana na zajęciach dydaktycznych realizowanych w ramach obecnych kierunków i ścieżek kształcenia.

W zakresie studiów podyplomowych jedną z propozycji były studia podyplomowe z zakresu wychowania prorodzinnego. W kolejnych latach w ofercie edukacyjnej znalazły się także: pomoc rodzinie z problemem uzależnień; opieka nad osobami starszymi: szkoła opiekunów; pedagogika opieki paliatywnej i osób przewlekle chorych; pomoc rodzinie z problemem uzależnień; opieka nad osobami starszymi: szkoła opiekunów; praca socjalna z rodziną; pedagogika rodziny; asystent rodziny; praca z rodziną z elementami mediacji; socjoterapia; wychowanie do życia w rodzinie i edukacja seksualna; profilaktyka przemocy seksualnej wobec dzieci i młodzieży; profilaktyka zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży.

Studia podyplomowe z profilaktyki przemocy seksualnej wobec dzieci i młodzieży są inicjatywą Centrum Ochrony Dziecka (COD) (<https://cod.ignatianum.edu.pl>), które jest jednostką międzywydziałową Ignatianum. Prowadzi różne szkolenia, w tym profesjonalne szkolenia delegatów, duszpasterzy czy także kuratorów.

Badania nad rodziną były (i są) także realizowane w ramach seminariów dyplomowych, gdzie powstały liczne prace licencjackie i magisterskie, które podejmowały problematykę rodziny oraz wychowania rodzinnego.

Zakończenie

Rodzina i małżeństwo, wychowanie rodzinne, rodzicielstwo jako przedmiot poznania mają bogatą tradycję w naukach społecznych i humanistycznych i wciąż budzą zainteresowanie ze względu na znaczenie rodziny dla życia jednostki i społeczeństwa oraz z powodu dynamicznych przemiany cywilizacyjnych. Rodzina zmienia się wraz ze społeczeństwem.

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie od ponad 25 lat realizuje badania nad rodziną w interdyscyplinarnym wymiarze. Powołanie w 1997 roku Katedry Pedagogiki Rodziny rozpoczęło proces instytucjonalizacji badań nad małżeństwem i rodziną, który trwa do dzisiejszego dnia.

Głównym inicjatorem badań naukowych nad rodziną oraz działań dydaktycznych i popularyzatorskich w tym zakresie byli (i są) członkowie katedry bezpośrednio sfokuszowanej na badaniach dotyczących rodziny w Wydziale Pedagogicznym. Zainteresowanie kwestiami rodzinnymi jest także udziałem innych pracowników UIK, co nadaje tym badaniom charakter multidyscyplinarny. Wynika to z rozległości tematycznej, której dotyczy fenomen rodziny i podejmowane refleksje badawcze z tego wynikające. Przyjmuje się, że badania dotyczące rodziny należą do zagadnień bardzo złożonych i ich realizacja jest dość trudna, ponieważ eksploruje się intymne stosunki i relacje rodzinne, które z trudem poddają się obserwacji zewnętrznej. Ponadto rodzina zaliczana jest do grup najbardziej pierwotnych, a to, co najbardziej oczywiste, okazuje się trudne do zdefiniowania, opisanego, wyjaśnienia i interpretowania. Nauczyciele akademicy w swojej działalności naukowej profilują prowadzone badania wokół problematyki małżeństwa i rodziny, a efekty prowadzonych poszukiwań badawczych ukazują się w postaci publikacji naukowych. Indywidualne zaangażowanie w prace badawcze umożliwiło poszczególnym pracownikom uzyskać kolejne stopnie awansu naukowego. Również realizowane projekty badawcze mają nie tylko wymiar lokalny i krajowy, ale także międzynarodowy. Widoczna jest współpraca z wybitnymi naukowcami z całego świata. Podejmowana jest też znacząca współpraca ze środowiskiem lokalnym związana z poprawą sytuacji rodzin, co wiąże się z wykorzystaniem badań i wiedzy naukowej w działaniach praktycznych.

BIBLIOGRAFIA

- Błasiak, A. (2010). Pedagogika rodziny, W: A. Błasiak i E. Dybowska (red.), *Wybrane zagadnienia z pedagogiki rodziny* (s. 15-23). Wydawnictwo WAM Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”.
- Ładyżyński, A. (2012). Przedmiot, zakres i zadania pedagogiki rodziny. W: A. Ładyżyński (red.), *Pedagogika rodziny – in statu nascendi czy uznana subdyscyplina?* (s. 115–132). Oficyna Wydawnicza ATUT.
- Urlińska, M. M. (b.d.). *Let's care HUB*. Ignatianum. <https://ignatianum.edu.pl/artukul/let-s-care-hub>

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

Source of funding

Lack of funding sources.

Disclosure statement

No potential conflict of interest was reported by the author(s).